

Изх. № 05-02-52 / 12.05.2015 г.

ОТНОСНО: Обсъждане в НСТС на проект на ЗИД на Кодекса за социално осигуряване

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КАЛФИН,

Българската стопанска камара изразява следните позиции по проекта на ЗИД на КСО за създаване на дългосрочна правна рамка на нов пенсионен модел, за финансова стабилност и адекватност на пенсиите:

1. БСК подкрепя значителна част от предложените промени, по които е постигнат предварителен консенсус или с които се разрешават хронични проблеми на пенсионната система, вкл.:

- въвеждане на минимално изискуема възраст и нейното поетапно увеличаване за осигурените лица по чл. 69 от КСО и обособяване на отделен фонд към ДОО (фонд „Пенсии“);
- отпускане на намалена пенсия за ОСВ на лица с наличен осигурителен стаж, но недостигащи определената възраст – до 12 месеца, пожизнено, с по 0,4% за всеки месец;
- отмяна на зачитането на осигурителен стаж 4 г. за 5 г. при осигуряване на повече от едно основание;
- отпадане на избора на осигурителен доход за три години преди 1997 г. при изчисляване на индивидуалния коефициент по чл. 70, ал. 3 от КСО за определяне на пенсията;
- наличието на допълнителни разчети по част от промените в представените мотиви и др.

Същевременно, БСК продължава да отстоява своята позиция за разработване на общ пакет от мерки, гарантиращи средносрочна и дългосрочна финансова стабилност на осигурителната система и постигане на адекватен размер на пенсиите. Предложеният законопроект не обхваща всички решения, обсъждани в работната група към МТСП, като не е приложена цялостна и задълбочена оценка на въздействие. Предложените стъпки не отговарят в достатъчна степен на предизвикателствата, свързани с настоящата и бъдеща демографска ситуация, на състоянието и прогнозите за развитие на пазара на труда. Това може да постави под съмнение очаквания ефект и определените цели, вкл. постепенното преодоляване на неустойчивото финансово състояние на ДОО, повишаване на привлекателността на пенсионната система за осигурените лица и осигурителите, и постигане на адекватен размер на пенсиите.

2. При отказ от повишаване на данъчно-осигурителните задължения, в съответствие с действащата управленска правителствена програма, и предприемане на посочените основни реформи, БСК ще подкрепи предложените промени за оптимизиране на разходите и въвеждане на по-строги и по-справедливи условия за достъп до пенсии, вкл.:

- предвиденото плавно увеличаване и постепенно изравняване на пенсионната възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО на жените и мъжете през 2037 г. на 65-годишна възраст (за жените с по 2 месеца годишно до 2029 г., а от 2030 г. – с по 3 месеца до 2037 г., и за мъжете с по 2 месеца през 2016 г. и 2017 г., и с по 1 месец от 2018 г. до 2029 г.);
- ръст на изискуемия осигурителен стаж по чл. 68, ал. 2 от КСО за трета категория труд с по 2 месеца годишно до достигане през 2027 г. на 40 г. за мъжете и 37 г. за жените;
- увеличаване на възрастта за пенсиониране при минимален действителен осигурителен стаж от 15 г. по чл. 68, ал. 3 от КСО до достигане на 67 г. през 2029 г. (през 2016 г. и 2017 г. с по 2 месеца, а от 2018 г. с по 1 месец за всяка календарна година).

След законодателното уреждане и реализацията на предходните предложения в средносрочна перспектива следва да се извършат актюерски разчети и последващ анализ за въздействие като основа за оценка на целесъобразността на промените в осигурителните плащания.

3. В законопроекта липсват текстове, с които да се изключат или обособят в отделен фонд всички плащания със социален характер, за които липсва осигурителен принос на лицата, не са финансирани целево от републиканския бюджет, но които се администрат от НОИ.

4. Очаква се подготовката на предложения за радикални промени в системата за определяне и отпускане на пенсиите за инвалидност, като в тази връзка предлагаме отново да се предвиди:

- максимална обективност и прозрачност на условията за ползване на това право, за ограничаване на злоупотребите при медицинската експертиза на работоспособността;
- вписване в регистъра на лицата, получаващи инвалидна пенсия, както и на дейностите, които могат да извършват след отпускането на пенсиите, с оглед да се следи изпълнението на препоръките на медицинската експертиза;
- отнемане на инвалидна пенсия, когато при последващия контрол се установи, че не се спазват медицинските предписания от съответната експертиза.

5. Следва да се включи предложението работодателят да заплаща първия ден на намалената временна работоспособност поради общо заболяване в размер на 100 на сто от възнаграждението, а от втория ден да се изплаща обезщетение от фонд „Общо заболяване и майчинство“ в ДОО, като предлагаме да се предвидят:

- конкретни мерки за повишаване на ефективността на контрола от страна на НОИ и НЗОК за целесъобразността за отпускането на обезщетения за временна неработоспособност;
- създаване на регистър на отпуснатите болнични листа, с който да се наблюдава броят на предписаните болнични листа от изпълнителите на медицински дейности.

6. Да отпадне прилагането на минималните осигурителни прагове - механизъм, влизащ в противоречие с практиката на ЕС и остро критикуван от ЕК и МВФ, като ограничител на заетостта в секторите и районите с ниско заплащане на труда, за неквалифицираните работници и МСП.

7. Разпределението на осигурителната вноска между работодателя и осигуреното лице постепенно да достигне 50:50.

8. Да се въведе лична осигурителна вноска за държавните служители и за служителите от специалните ведомства.

9. Следва да бъдат предложени нови, по-обективни и справедливи критерии, които да не позволяват ползване на правата за ранно пенсиониране, когато условията на работа и рискът не отговарят на изискванията. Това се отнася за силовите ведомства, където правата за ранно пенсиониране се ползват от всички служители, както и по отношение на изключително широкия обхват на т.нар. категорийни работници (преди всичко от втора категория). Основен критерий следва да бъде оценката на риска и тежестта на работа на конкретните работни места, при които се осъществява дейността.

10. Категорично възразяваме срещу предложението за повишаване на размерите на осигурителните вноски за фонд „Пенсии“ и фонд „Безработица“ в период от 12 г. с общо 4,5 % (през една година с 0,5% вноската за фонд „Пенсии“ и на следващата година – с 0,2% на вноската за фонд „Безработица“).

Сегашният общ размер на ставките на осигурителните вноски (ДОО и НЗОК) от над 30% за масовата трета категория на труд за лицата, родени преди 1960 г., надхвърля осигурителната вноска за ДОО, действала до 1989 г. Намалението на броя на осигурените лица за този период е над 2 млн. души (над 50%). Понастоящем едно осигурено лице финансира частично (около 45%) разходите за пенсии за един пенсионер, при около 100% финансиране при средна зависимост на един пенсионер от над две осигурени лица преди 25 г.

При сегашните огромни структурни проблеми на пазара на труда и икономическата среда предложеният подход, дори при „плавно“ повишаване на осигурителните вноски, не може да компенсира стеснената осигурителна база (намален брой осигурени лица, значителен дял на заетите с ниска квалификация и нисък осигурителен доход), което допълнително стагнира пазара на труда, икономическата и инвестиционна активност, и обрича ДОО на дълготрайни значителни дефицити.

Отмяната на предвиденото увеличаване на осигурителната вноска за УПФ от 5 на 7 на сто от 1 януари 2017 г., като общ ефект няма да повлияе съществено за задържане на нарастването на данъчно-осигурителната тежест и негативните ефекти върху заетостта и потенциалния ръст на осигурените лица.

11. БСК подкрепя посочената обща цел за постепенно намаляване на субсидираността и зависимостта на бюджета на ДОО от републиканския бюджет в средносрочна перспектива, но на основата на предприети реформи и постигнат съответен ефект, включително:

- „саниране“ на пенсионно-осигурителната система от всички плащания, несвързани с осигурителния принос на лицата, които не са финансирани целево от републиканския бюджет;
- преразглеждане на критериите, налагане на ефективен контрол и ограничаване на обхвата на правоимащите лица спрямо действащите режими на ранно пенсиониране;
- ограничаване на трудовия стаж до минимално изискуемия ефективен осигурителен стаж в производства и дейности, създаващи риск за здравето;
- въвеждане на отделни фондове в рамките на първия стълб на ПОС за осигурени лица с права за ранно пенсиониране (категорийни работници, отбрана и сигурност);
- рязко ограничаване на осигурителните измами, свързани с медицинската експертиза на работоспособността;
- разширяване на осигурителната база за сметка на реформиране на регулаторните режими, повишаване на образователното и квалификационно равнище, увеличаване на икономическия растеж, заетостта и осигурителния доход.

12. БСК категорично не подкрепи приетите в края на м. г. промени, въвеждащи „конкуренция“ между разходно-покривната (солидарна) и капиталовата схема и т.нар. „свободен“ избор на лицата, родени след 1959 г., между допълнителна пенсия от УПФ или само на пожизнена пенсия от ДОО.

Това решение променя цялостната архитектура и принципите на избрания пенсионен модел:

- съответният раздел на КСО продължава да носи името "допълнително задължително пенсионно осигуряване", при положение че вече осигуряването в универсален пенсионен фонд е обект на правото на избор, а не задължение за лицата, което поставя под съмнение юридическата прецизност и съответствие с приетите принципи на осигуряването;
- предвидената норма в чл. 125, ал. 1 т. 1 (задължителност на участието, с изкл. на лицата, осигуряващи се по чл. 46, ал. 1 и/или чл. 4в, ал.1) не урежда този проблем;
- предложените изменения в КСО в допълнителното задължително пенсионно осигуряване трябва да се синхронизират с действащите европейски изисквания и да се избегне евентуалното налагане на санкции от страна на Европейската комисия.

Предложените нови промени за използване на т.нар. „Сребърен фонд“ за временно или постоянно „съхраняване“ на средства от личните партии от УПФ задълбочават проблемите, доколкото:

- „Сребърният фонд“ окончателно загубва законово регламентирания си функции и цел за бъдещо допълнително финансиране на ДОО, противодействащо на застаряването на населението и намаления брой осигурени лица. Фондът остава допълващ приходен източник за републиканския бюджет чрез разпределената от БНБ печалба, получена от привлечени средства, инвестирани на международните финансови пазари;
- изпълняваните нови функции от фонда изискват продължително изграждане на липсваща администрация и програмно осигуряване;

- реализират се постоянни загуби при осребряване на средства по личните партии при трансакции от УПФ към фонда, както и обратно - от фонда към ДОО и/или УПФ;
- създават се условия за деформиране на местния капиталов пазар и текущата стойност на активите на отделни дружества-емитенти.

13. Следва да отпаднат постепенно ограниченията за максимален размер на пенсиите за всички лица, вкл. за придобилите право на пенсия и за новоотпуснати пенсии, като предлагаме от 2016 г. да започне повишаване на максималния им размер – всяка година увеличение с 5 на сто от предвидените понастоящем 35 на сто от максималния осигурителен доход и отпадане на тавана при постигане на дългосрочна финансова устойчивост на фонд „Пенсии“.

14. В законопроекта не се предвиждат решения, касаещи пенсионните фондове, по които е постигнат значителен консенсус. Предлагаме да се включат предложенията за:

- плавно намаление на таксите за пенсионните дружества до определен размер;
- въвеждане на т.нар. мултифондове за обвързване на жизнения цикъл на осигурените лица с начина на управление на средствата по личните партии;
- създаване на Гаранционен фонд и механизми за защита на средствата на осигурените лица;
- допълнителни преференции за лицата, които правят вноски за доброволните фондове, и допълнителни ограничения при тяхното изтегляне;
- въвеждане на ясни стандарти за управление на риска и за изискванията за опит и квалификация на лицата, ангажирани с инвестиционните решения;
- стандарти за избягване на конфликт на интереси при вземане на инвестиционни решения;
- допълнителни изисквания към инвестиционната политика, определянето на стратегически портфейл, отчетност и корекции спрямо него и анализа на пазара;
- въвеждане на гаранция за запазване на допълнителната пенсия спрямо размера на направените вноски.

БСК очаква повече съгласуваност в действията на правителството и социалните партньори за осигуряване на консенсус, постигане на финансова устойчивост на осигурителната система. Изразяваме готовност да участваме с допълващи предложения за повишаване на ефективността на пенсионно-осигурителната система.

С УВАЖЕНИЕ,

БОЖИДАР ДАНЕВ

Изпълнителен председател